

Томнюк Л.М.

кандидат філологічних наук, асистент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

РОЛЬ ОСОБИСТОГО СТИЛЮ АВТОРА ТА ПЕРЕКЛАДАЧА ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ЛІРИКИ ГЕОРГА ТРАКЛЯ

Кожний художній текст є окремим авторським світом, що є відображенням внутрішнього світу, переживань і роздумів автора, його почуттєвої сфери, ставлення до життя і життєвих цінностей. Розкриттям свого духовного простору на сторінках художнього твору автор переслідує мету – вплинути на духовний простір читача, апелювати до його свідомості. Тому переклад саме художніх творів є кропітким і творчим процесом, що вимагає від перекладача не лише бездоганного володіння обома мовами, техніками, прийомами, способами та особливостями перекладу художніх текстів, а й знань про відповідні культури і менталітет, вміння мислити образами, бути креативним і творчим, оскільки літературний переклад можна вважати найважчим видом перекладу, позаяк у художньому тексті-оригіналі присутні одночасно всі 5 мовних стилів, що перекладач повинен зберегти у тексті-перекладі, щоб не порушити когезію і когерентність вихідного тексту. Позаяк «внутрішній зв'язок базується на спільності предмета опису, що проходить через весь текст і об'єднує всі його частини в одне ціле» [4, с. 450]. Таким чином, текст перекладу художнього твору є синергією ідіолектів автора і перекладача, оскільки кожний талановитий письменник творить «свою оригінальну мову», у нього є свої улюблені слова, власна манера поєднання слів і будови фраз, притаманні лише йому вислови і формулювання.

У сучасному суспільстві переклад удосконалюється і розвивається дуже впевнено та утверджується як окрема дисципліна на теренах науки. Утім існує мало праць, присвячених практиці і критиці перекладу німецькомовної літератури (поезії особливо) засобами української мови і ролі особистого стилю автора та перекладача під час письмового перекладу. Цим зумовлюється актуальність цього

дослідження, об'єктом якого слугували вірші Г. Тракля із збірки «Sebastian im Traum», з інтернет-джерел та їхні переклади українськими перекладачами, зокрема Тимофієм Гавриловим, Мойсеєм Фішбейном та Дмитром Наливайком.

Довгий час поезія вважалася неперекладною, оскільки поезія – то вид літературного мистецтва, а мистецтво перекладу не підлягає, бо кожен трактує його по-своєму. С.М. Алкашева справедливо зазначає, що лише в поезії мова здатна розкрити всі свої можливості – поезія вичавлює всі соки з мови, тим самим спонукаючи її перевершувати саму себе [1, с. 8]. Поряд з цим, науковиця зазначає, що основним завданням перекладача поезії є «не дозволити власним почуттям і переконанням під час здійснення перекладу ліричного твору затьмарити сенс оригіналу, а навпаки, поважаючи творчість іншого майстра художнього слова, відкрити всю красу і глибину поезії засобами іншої мови» [там само, с. 12].

Г. Тракль є представником течії експресіонізму. Властивим для прибічників цієї течії є: «символічна ускладненість образів, звертання до теми смерті, емоціональна насиченість і трагічне світосприйняття» [2, с. 5]. Г. Тракль особисто так відгукувався про свій індивідуальний стиль: «Моя манера зображення зливається в єдине враження, чотири різні образи в чотирьох рядках» [3]. Незважаючи на те, що життя поета було не довгим, лише 27 років, утім біографи дослідили і проаналізувати кожен ним прожитий день. М. Хайдеггер захоплювався творчістю Г. Тракля і так відгукувався про його поезію: «Мова в поезії може здійснюватися тільки поетично, відкриваючи нам таємні глибини мови-буття. Передавати ці «таємні глибини», «тонкі потоки», бути посередником між духом та людською душею і є покликанням поета». Ці слова є яскравим підтвердженням того, що Г. Тракль – особливий поет з глибоким, пораним і чуйним внутрішнім світом, який невидимо присутній між рядками кожного його вірша.

Художні критики вважають твори Г. Тракля «криком душі, криком доби, криком людини і її самоти» [5]. Все це не може обійти і перекладач під час перекладу його поезій. Щоб достовірно передати зміст віршів спочатку перекладач повинен заглибитися в цю поезію, зануритися в неї з головою, зрештою пережити ті самі емоції та

почуття, які відчував поет, коли писав свої твори. Неможливо передати емоції поезії не переживши їх, не відчувши їх на собі. Перекладаючи поезію про війну, смерть, крики солдат, перекладач одразу ж, подумки, переноситься на поле бою, він відчуває їхню біль, їхнє горе та страх перед смертю. Саме це допомагає підібрати потрібні слова для перекладу, щоб читаючи переклад, виникали ті самі почуття, як і при читанні оригіналу.

Проаналізуємо один з найяскравіших прикладів поезії Г. Тракля, а саме вірш «Гродек» у перекладі Т. Гаврилова, М. Фішбейна та Д. Наливайка, що є своєрідним криком-протестом проти того зловіщого і несправедливого факту, що в жертву кривавому вівтарю війни будуть принесені майбутні покоління.

Особливу увагу слід звернути на переклад епітетів, що якраз є вербалізаторами почуттєвої сфери автора, його переживань і ставлення до тієї епохи, в якому йому довелося жити, займатися творчістю і вести вічний монолог із собою на папері. Так, зокрема, у рядку «*Von tödlichen Waffen, die goldnen Ebenen*» прикметник, який описує зброю, а саме: «*tödlich*» («*смертельний, зі смертельними наслідками*») зникає з перекладу Т. Гаврилова, а на його місці з'являється словосполучення «*зброєю смерті*». М. Фішбейн у своєму перекладі уточнює, про яку саме зброю йдеться, – «*убивчих гармат*», і так само, як і в оригіналі, для опису, використовує прикметник «*убивчих*». Д. Наливайко у своєму перекладі залишає прикметник, проте змінює іменник: «*смертоносний гул*», втім така заміна не цілком вірно передає зміст наведеного вище рядка.

Ще один епітет, який додає тексту ще більшої експресивності, темних фарб і певної тематичної насиченості, зустрічаємо в рядку «*Ihrer zerbrochenen Münder*» («*розбитий рот/зламани вуста*»). У цьому випадку, кожний перекладач зумів не тільки не змінити суті, а й підібрати досить вдалі варіанти перекладу: Т. Гаврилів – «*їх уст калічних*», Д. Наливайко – «*їхніх розірваних ротів*», М. Фішбейн – «*їхніх роздертих ротів*».

З висвітлених вище міркувань можна зробити висновок, що поетичний переклад є філігранним мистецтвом перекладу, що вимагає від перекладача вміння своїм перекладом зблизити дві нації, стерти чіткі межі між текстом оригіналу і його перекладом,

представити читачам поезію іноземного автора через мовне багатство рідної мови так, щоб переклад в жодному разі не сприймався як переклад чи перифраз.

Список використаних джерел:

1. Алкашева С.С. Особливості передавання авторського стилю Р. Кіплінга в україномовних перекладах. 2018. URL: <http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/151771>

2. Анісімова Н.П. «І пейзаж неначе натюрморт...»: осінні мотиви в модерній ліриці Тараса Федюка. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2014. № 10. С. 2–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ulvzsh_2014_10_2

3. Світ книги – цікавий, неймовірний, дивовижний. URL: <http://knig.org.ua/page/104>

4. Шайнер І.І. Засоби когезії як забезпечення цілісності лексико-семантичного простору твору (на матеріалі сучасних британських романів на військову тематику). *Молодий вчений*. 2018. № 7(2). С. 450–455. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_7%282%29__35

5. «Плерома» – часопис з проблем культурології, теорії мистецтва, філософії. URL: <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/pleroma/gk-tya.htm>